

ЮРИДИЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ Липень 2017

1. Парламент зареєстрував законопроект про відновлення пенсій для населення, постраждалого від конфлікту

В результаті спільних зусиль національних та міжнародних гуманітарних організацій і організацій з питань прав людини¹, 12 липня Верховною радою України було зареєстровано проект закону², що

дозволяє внутрішньо переміщеним особам (надалі – ВПО) та людям, що постраждали від конфлікту, без обмежень отримувати пенсію. Законопроект передбачає внесення змін до деяких законодавчих актів та усунення бар'єрів для пенсійних виплат жителям непідконтрольних територій.

З початку збройного конфлікту Пенсійний фонд України веде електронний реєстр ВПО, що отримують пенсії. В цьому реєстрі

міститься інформація про заявника і мав на меті полегшення процесу пенсійних виплат з мінімальним використанням паперових форм.

Положення законопроекту матимуть позитивний вплив на постраждале від конфлікту населення, включаючи жителів непідконтрольних територій, які на разі не можуть отримати пенсії.

Основні положення законопроекту

- Це стосується пенсій, які нараховувались, але не сплачувались в період конфлікту. Також розглядається питання документів та інформації, що необхідні для встановлення можливості отримувати пенсії. Законопроект має на меті прибрати обмеження щодо періоду часу, за який можуть вимагатись пенсії, і переслідує ідею, щоб статус ВПО не пов'язувався з отриманням пенсії.

¹ Норвезька рада у справах біженців та Донбас SOS очолили групу до якої увійшли УВКБ, Право на захист, ДРБ / ДГР, Група Впливу, Радник з питань ВПО, Схід SOS, СВОІ

² Проект закону № 6692 від 12 липня "Про внесення змін до деяких законів України щодо права на отримання пенсій певними категоріями громадян"

- Реєстр. Пенсії будуть нараховуватися на основі документів, наявних у особи, а також інформації, що зберігається в реєстрі.
- Місцеві органи Пенсійного фонду будуть зобов'язані перевіряти документи, надані пенсіонером, і не будуть мати повноважень відмовляти у виплаті пенсій на підставі неможливості верифікації такої інформації.
- Трирічне обмеження скасовано. Законопроект піднімає питання щодо обмеження, яке згідно з чинним законодавством забороняє виплату пенсії у випадках, коли заявник не отримував пенсію за попередні три роки. У деяких випадках діюче законодавство дозволяє виплату невипланих пенсій за останні 12 місяців. Законопроект знімає обмеження, відкриваючи шлях для ретроактивних виплат без будь-яких обмежень у випадках збройного конфлікту та інших форс-мажорних обставин.
- Пенсії для людей, які проживають на непідконтрольній території. Держава складе окремий список пенсіонерів, які проживають на непідконтрольній території та в населених пунктах уздовж лінії дотику. Він також дозволить цим пенсіонерам отримувати пенсії через законних представників. Нарахування будуть здійснюватися лише на банківський рахунок через мережу уповноважених банків. Це означає, що тим пенсіонерам, які не можуть подорожувати чи переселятися з непідконтрольної території, буде необхідно одноразово отримати нотаріально завірнену довіреність на підконтрольній території, щоб інші документи могли бути подані від їх імені, а пенсія буде начислятися на особистий банківський рахунок.

2. Додаткова звітність для організацій громадянського суспільства (далі - ОГС). 10 липня Президент України зареєстрував два законопроекти³, спрямовані на запровадження додаткових вимог до звітування для ОГС. Уповноважений ВРУ з прав людини та громадянське суспільство вже висловили занепокоєння щодо цих законопроектів.

(i) Проекти стосуються ОГС, які:

- Мають річний дохід понад 300 прожиткових мінімумів (на даний момент прожитковий мінімум становить 1624 грн., але він змінюється щоквартально) та
- Надають товари/послуги з використанням податкових пільг або які звільнені від оподаткування.

Вони будуть зобов'язані звітувати про:

- Структуру організації;
- Всі контракти з підприємцями (включаючи бенефіціарів), що отримали дохід від ОГС більше 50 прожиткових мінімумів протягом року;
- Дохід, що перевищує 50 прожиткових мінімумів від будь-якого контрагента (включаючи фізичних осіб-підприємців, проекти міжнародної технічної допомоги та ін.);

³ (i) Проект Закону № 6674 про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення відкритості для суспільства інформації про фінансування діяльності громадських об'єднань та використання міжнародної технічної допомоги, а також (ii) Проект Закону № 6675 про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення відкритості для суспільства інформації про фінансування діяльності громадських об'єднань та використання міжнародної технічної допомоги

- Інформація про керівництво ОГС та участь керівників у керівних органах інших ОГС чи юридичних особах.

(ii) Законопроекти передбачають, що підприємці, які отримують дохід від донорів за проектами міжнародної технічної допомоги, зобов'язані звітувати про доходи. Він також стосується звітності третіх осіб, які отримували платежі від них у розмірі, більше ніж три прожиткові мінімумів. Неповідомлення такої інформації призведе до зняття з реєстрації як платника єдиного податку.

Запропоновані положення призведуть до необхідності подання подвійної звітності, і у разі її неподання це може призвести до зняття з ОГС статусу неприбутковості організації, і визнання її платником податку на прибуток. Рішення про зняття реєстрації буде прийнято Державною податковою службою без будь-якого рішення суду або протоколу про адміністративне правопорушення.

Таке обтяження може розглядатися як порушення права на свободу об'єднання. Надмірне навантаження проявляється в тому, що до неприбуткових об'єднань часто ставляться жорсткіші вимоги до звітності, ніж до прибуткових організацій⁴.

3. Додаткова ідентифікація ВПО, які бажають отримати паспорт громадянина України та паспорт громадянина України для виїзду за кордон.

У червні в парламенті було зареєстровано два законопроекти № 6630 та № 6630-1, які спрямовані на проведення додаткової ідентифікації ВПО, які бажають отримати паспорти. Тексти законопроектів дуже схожі, з незначними відмінностями щодо звільнення від сплати мита за отримання паспортів для ВПО та інших осіб, що проживають на неконтрольованих Урядом територіях. Законопроекти викликали критику з боку громадянського суспільства та обговорювалися на зустрічах між громадськими організаціями та Державною міграційною службою України (далі - ДМСУ).

Основні положення:

- **Процес ідентифікації особи збільшується з 2 місяців до 6 місяців.** Єдиний державний демографічний реєстр ведеться ДМСУ, і як правило, він заповнюється інформацією, коли люди звертаються за паспортом громадянина України для виїзду за кордон або ID картою. Люди подають необхідні документи та проходять процедуру ідентифікації з метою отримання паспортом громадянина України для виїзду за кордон або паспорта громадянина України/ID картки. Проект дає змогу органам ДМСУ проводити процедуру ідентифікації до 6 місяців у випадку, якщо вони не мають необхідної інформації про особу в своїх картотеках (це пов'язано з тим, що паперові документи фізично недоступні через конфлікт).
- **Надає доступ до інформації, що становить банківську таємницю.** ДМСУ матиме право отримувати документи, у тому числі ті, що містять фотографії особи, від банківських установ.
- **Доступ до різних реєстрів та персональних даних.** Розпорядник Єдиного державного демографічного реєстру матиме доступ до даних, що є у розпорядженні податкових, митних, пенсійних та соціальних служб, а також Державного реєстру актів цивільного стану та Державного реєстру виборців.

⁴ Колишній Спеціальний доповідач ООН з питань свободи мирних зібрань та об'єднань - <http://freeassembly.net/foaa-online/reporting-requirements/>

Положення, що викликають занепокоєння:

- Фізичним особам, що втратили паспорти та подали документи для їх відновлення необхідно буде пройти задовгу процедуру ідентифікації. Для ВПО це має підвищений ризик небезпеки у випадках, коли вони подорожують через лінію зіткнення і не мають в наявності своїх паспортів.

ДРБ отримувало запити про надання правової допомоги від осіб, які подавали документи на вклеювання фотографії в паспорт та які стверджували що ДМСУ переконувала в отриманні ID картки замість цього. Для таких цілей вимагалось подання оригіналу паспорту. Ця категорія людей також наражається на підвищений ризик небезпеки у випадках, коли вони подорожують через лінію зіткнення без паспорту.

- Задовга процедура ідентифікації.
- В проектах не міститься положень про захист персональних даних. Бажано, щоб проекти законів передбачали згоду особи на обробку персональних даних, доступних в зазначених реєстрах, а також зобов'язання не розкривати інформацію третім особам.

4. Житлова допомога ВПО та реєстр субсидій.

У попередньому бюлетені ми говорили про те, що надання щомісячної адресної допомоги ВПО для покриття витрат на проживання залежить від того, чи володіє житлом або частиною житла на підконтрольній території будь-хто з членів родини ВПО. Цього місяця Кабінет Міністрів України (далі - КМУ) прийняв ще одну поправку до Постанови № 505 «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг», в якій вказано, що наявність житла або частини житла на підконтрольній території не є перешкодою для отримання житлової допомоги сім'ям до складу яких входять військовослужбовці з числа ВПО, що беруть участь в АТО. На відміну від них, ВПО що володіють житлом або його частиною на підконтрольній території, в цілому як і раніше не зможуть отримувати допомогу на покриття витрат на житло. Це не рідкість в Україні, коли людина володіє частиною нерухомості, у зв'язку з методом, що застосовувався для приватизації майна після набуття незалежності.

Зміни до Постанови також прирівняли дітей з інвалідністю до осіб з інвалідністю з точки зору отримання такої ж суми допомоги - 1312 грн. Раніше вони отримували 884 гривні.

19 липня КМУ прийняв постанову, спрямовану на створення Реєстру одержувачів житлових субсидій до 20 грудня 2017 року⁵. Реєстр міститиме інформацію стосовно всіх одержувачів житлових субсидій у країні, включаючи ВПО. Текст документа ще не доступний.

Деякі терміни, що використані в цьому документі, взяті з законопроектів або чинного законодавства і не обов'язково відображають позицію ДРБ

Цей юридичний інформаційний бюлетень створений завдяки щедрій підтримці американського народу що здійснює Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). За зміст несе відповідальність Датська Рада з питань біженців і він не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку та Уряду Сполучених Штатів.

Цей документ охоплює питання діяльності з надання гуманітарної допомоги, яка здійснюється за фінансової підтримки Європейського Союзу. Погляди, викладені в цьому документі, жодним чином не повинні розглядатися як офіційна позиція Європейського Союзу, і Європейська Комісія не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, яку він містить.

⁵ Постанова КМУ від 19 липня 2017 «Деякі питання щодо призначення та надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива»